Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida darsga qiziqishni oshirishning samarali usul va vositalari

Surxondaryo viloyati Qiziriq tuman
20-maktab boshlang’ich ta’lim o’qituvchisi
Fayzullayeva Gulchehra Boynazarovna

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida darsga qiziqishni rivojlantirishning samarali pedagogik usullari va vositalari yoritilgan. Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, interfaol metodlarni qo‘llash hamda ijobiy psixologik muhit yaratishning ahamiyati tahlil qilingan**.**

Kalit so‘zlar. Boshlang‘ich ta’lim, motivatsiya, interfaol metodlar, didaktik o‘yin, AKT, ta’lim sifati**.**

Boshlang‘ich ta’lim o‘quvchining keyingi rivojlanishi uchun poydevor yaratadi. Shu bois darslarni qiziqarli va samarali tashkil etish bugungi kun o‘qituvchisining ustuvor vazifalaridan biridir.

Asosiy qism.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yosh xususiyatiga ko‘ra faol, izlanuvchan va yangilikka qiziquvchan bo‘ladi. O‘qituvchi ana shu tabiiy qiziqishni qo‘llab-quvvatlashi zarur. Buning uchun interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, guruhli ishlar, AKT vositalari, differensial topshiriqlar va rag‘batlantirish usullaridan kompleks foydalanishmuhimdir.
Pedagogik tajribam shuni ko‘rsatadiki, darsni qisqa motivatsion mashqlar, quvnoq musiqa yoki psixologik muhitni yaxshilovchi faoliyat bilan boshlash o‘quvchilarning darsga tayyorgarligini oshiradi. Dars davomida hayotiy misollar, ijodiy topshiriqlar va o‘zaro hamkorlikka asoslangan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi hamdamuloqotko‘nikmalarinirivojlantiradi.
Shuningdek, ota-onalar bilan muntazam hamkorlik qilish, o‘quvchilarning yutuqlarini e'tirof etish va individual yondashuvni yo‘lga qo‘yish ta'lim samaradorligini yanada oshiradi. Asosiy qism: Umumta’lim maktablarining boshlang’ich sinf darslarini tashkil etish, loyihalash va olib borish jarayonida tashkil etiladigan samarali ish usullarini amaliyotga joriy qilish, o’quvchilarning diqqati va e’tiborini jalb qilish maqsadida dars davomida turli didaktik metod va multimedia vositalaridan unumli va mazmunli foydalanish maqsadga muvofiqdir. Dars samaradorligi ko’p jihatdan o’qituvchining ijodkorligi, kreativ fikrlashlarga moyilligi, darslarni loyihalash va olib borish jarayonida didaktik metod va multimedia vositalarini to’g’ri tanlay olishi, ulardan darslar jarayonida oqilona foydalana bilishiga bog’liq bo’ladi. Avvalo metod nima? degan savolga to’xtalamiz: Metod bu- (lotincha metodas – yo’l,usul so’zidan olingan bo’lib,) – tadqiqot yo’li, nazariya, ta’limot deb tarjima qilinadi. Ilmiy tushuncha sifatida “metod”so’zi keng ma’noda muayyan maqsadga erishish yo’lini, tor ma’noda tabiat va ijtimoiy hayot hodisalar iva qonuniyatlarini bilish maqsadida qandaydir vazifani hal etish usulini bildiradi. Har qanday metoddan biror maqsadga erishish ko’zda tutiladi va shuning uchun u qandaydir maqsad qo’yishni, unga erishish bo’yicha faoliyat usulini, ana shu faoliyatni amalga oshirishda yordam beradigan vositalarni bilishni taqozo etadi. Keng ma’noda metod yunoncha "Metodost" so‘zidan olingan bo‘lib, "yo’l", "usul" ish uslubi degan ma’noni anglatadi. Qo‘llaniladigan (o‘qitish) "metod" - termini kishilarning o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishish, ma’lum obyektni o‘zlashtirish borasidagi nazariy va amaliy faoliyatlari usullarini anglatadi. O‘qitish metodi deganda ta‘lim jarayonida o‘qituvchi

va o‘quvchilarning kutilgan maqsadga erishishga qaratilgan birgalikdagi faoliyat natijasini tushinish mumkin.Bizning fikrimizcha esa metod bu- olib boriladigan o’quv mashg’ulotining samarali bo’lishini kafolatlovchi, belgilangan vazifalarni o’zida to’laqonli aks ettira olgan, bajaruvchining ishlarini mukammalik sari undashga asoslangan yaxlitlikka tomon chorlovchi jarayonni o’zida mujassamlashtirgan tizimli, keng qamrovli yo’ldir.Darslarni olib borish va o’tkazish uchun tayyorgarlik ko‘rib, faoliyatni tashkil etgan o‘qituvchida dars uchun tanlangan metodlarning ustunligi yaqqol namoyon bo’ladi. O’quvchilar tarbiya darslari orqali aynan bir xulosaga kelishlari, hayot va faoliyatlari davomida dars zamirida berilgan tavsiyalarga to’liq amal qilishlari uchun o’qituvchi avvalo o’zi bu borada haqiqiy o’rnak bo’la olishi lozimdir. Boshlang’ich sinf darslarini multimedia vositalaridan foydalangan holda tashkil etish orqali o’quvchilarda ushbu fan bo’yicha beriladigan turli yo’nalishdagi ma’lumotlarga, vazifa va topshiriqlarga bo’lgan qiziqishni yanada orttirish, topshiriq sifatida berilgan amaliy ishlarni video va animatsion usul orqali tasavvur qilgan holatda mustaqil bajarishlari uchun qulaylik yaratuvchi manba sifatida katta ahamiyat kasb etadi.Shu sababdan multimedia vositasi haqida qisqacha ma’lumot: Multimedia vositalari haqida so’z borar ekan internet sayti manbalarida u haqidaa quyidagicha ma’lumotlarni uchratishimiz mumkin bo’ladi: Multimedia (multi - ko‘p, media - muhit) - bu kompyuter texnologiyalarining soxasi bo‘lib, turli axborot saqlovchi vositalaridagi turli fizik ko‘rinishda ifodalangan axborotlarga ishlov beradi.Multimedia - bu zamonaviy texnik va dasturiy vositalardan foydalanib, interfaol dasturiy ta’minot ostida boshqariladigan video va audio effektlarning o‘zaro bog‘liqligi bo‘lib, matn, tovush, grafika, foto, videoni birlashtiradi. Bunda ma’lumot turli axborot tashuvchilarida mavjud bo‘lishi mumkin (magnit va optik disklar, audio va video tasmalar). Boshlang’ich sinf darslarida multimedia vositalaridan foydalanishning afzalliklari quyidagilarda namoyon bo’ladi: 1. Beriladigan ma’lumot va axborotlarni turli usullar yordamida ya’ni matn, jadval, diagrammalar yordamida tasvirlash bilan bir qatorda, ma’lumotlarni monolog, musiqa, videofilmlardan parchalar, animatsiyalarni birgalikda bir butun yaxlitlikda berilishining mavjudligi; 2. Dars davomida multimedia vositalaridan unumli foydalangan holda o’quvchilarning darsga bo’lgan qiziqishlarini yanada oshirish, ularning diqqatini jalb qilish imkoniyatining mavjudligi; 3. Multimedi vositalarini qo’llab olib borilgan darsda o’quvchilarda biror narsa, hodisa haqidagi bilimni to’liqroq tasavvur etish imkoning mavjudligi; 4. O’quvchilarning zamonaviy axborot vositalaridan mustaqil foydalana olish ko’nikmalarini tashkil etish imkoniyatining mavjudligi; 5. O’quvchilar tomonidan olingan ma’lumotlarni chuqur, mukammal holatda o’zlashtirilishi; 6. O’quvchilarda ta’lim olishning yangi bosqichi, yangicha usullaridan foydalanish, ulardan oqilona foydalanishni o’rganish imkoniyatining mavjudligi; 7. Ta’lim berish jarayonida vaqtdan unuli foydalanishga erishish; 8. O’qituvchi tomonidan berilgan ma’lumotlarni o’quvchilar ongida aniq va to’liq saqlanib qolinishi shular jumlasidandir. Ilmiy tadqiqotlar natijasida olingan ma’lumotlarda qayd etilishicha, multimedia vositalari asosida o‘quvchilarni o‘qitish ikki barobar unumlidir va vaqtdan yutish imkonini yaratish bilan bir qatorda, multimedia vositalari asosida bilim olishda 30% gacha vaqtni tejash imkoning mavjudligi, olingan bilimlarni esa xotirada uzoq muddat saqlanib qolinishining ta’minlanganligi alohida e’tirofga sazovordir. Agar o‘quvchilar berilayotgan materiallarni ko‘rish (video) asosida qabul qilsa, axborotni xotirada saqlab qolinishi 25-30 % ga oshishi, unga qo‘shimcha sifatida o‘quv materiallari audio, video va grafika ko‘rinishda mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada saqlab qolish foizi 75 % ga ortishini ko’rishimiz mumkin.

Xulosa

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida darsga qiziqishni oshirish o‘qituvchining kasbiy mahorati va ijodkorligiga bog‘liq. Zamonaviy metodlardan oqilona foydalanish orqali o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasi va ta'lim sifati sezilarli darajada ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining "Ta'lim to‘g‘risida"gi Qonuni.
2. Boshlang‘ich ta'lim DTS.
3. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar.